

Nandagopāḷaka-vatthu
A Nanda nevű tehénpásztorról szóló történet
A *Dhammapada* 42. versének kommentárja

Venyige Róbert fordítása és magyarázatai
Vezetőtanár: Körtvélyesi Tibor

„Ellenség az ellenséggel...”

Ezt a tanbeszédet a Tanító Kószala királyságában mesélte egy Nanda nevű tehénpásztorról.

Szāvaththiban Anáthapindika¹ gazdának volt egy Nanda nevű tehénpásztora, aki gazdag, jómódú, tehetős volt. Ahogyan a rasztahajú Kénija szerzetes látszólag szerzetességgel,² úgy Nanda is látszólag tehénpásztorsággal, valójában a „királyi részt” megtartva³ gondoskodott saját családjáról.

Nanda időről-időre az öt tejtermékkel⁴ felkereste Anáthapindikát, és a Tanítót⁵ is meglátogatta,⁶ hallgatta a dhammát, és megkérte a Tanítót, jöjjön el az ő lakhelyére.

A Tanító már jó ideje számított rá, hogy Nanda bölcsessége beérik, ami aztán be is következett. Ezután az egyik napon nagy szerzetesi közösség kíséretében szokásos sétaújtját járva, az útról letérve Nanda lakhelye közelében egy bizonyos fa tövében leült. Nanda odament a Tanítóhoz, köszöntötte, barátságos szavakat váltottak. Ezután meghívta őt magához, és egy héten át vendégül látta: a Buddha vezette szerzetesi közösség számára teheneinek öt kiváló tejtermékét kínálta.

A hetedik napon a Tanító köszönetét fejezte ki, és elmondta a hagyományos beszédét az adakozásról és a többi erényes cselekedetről. A beszélgetés végén Nanda, a pásztor a folyamhoz érkezés⁷ gyümölcsében megalapozódva a Tanító koldulócsészéjét magához vette, így követte a Tanítót. Már messze jártak [Nanda lakhelyétől], amikor a Tanító ezt mondta neki: „Állj meg, világi tanítvány!” Nanda erre elköszönt, engedelmesen megfordult, és elindult visszafelé.⁸

Nandát aztán egy vadász a nyilával átlukasztva megölte. A mögüle érkező szerzetesek látták ezt, és a Tanítóhoz odaérve így szóltak: „Uram, Nanda tehénpásztor idejött, nagy

---

¹ Anáthapindika Szāvaththiban egy jómódú kereskedő volt, támogatta a Buddha közösségét. Sok szutta bevezetőjében szerepel az itt is említett liget, amelyet a közösségnek ajándékozott.

² Egy Kénija (p.: Keṇiya) néven ismert „szerzeteshez” hasonlítja a szöveg Nandát. Kénijáról azt olvashatjuk, hogy nem hagyományos (buddhai) értelemben vett szerzetes (*bhikkhu*). Nappal látszatra ugyan szerzetes, éjszaka az érzéki örömeknek hódol, felesége és gyerekei is vannak.

Forrás: https://www.palikanon.com/english/pali_names/ku/keniya.htm

³A kifejezés akkor egyértelmű, ha más forrást is megnézünk, pl. Vinaya IV 131,7 https://grettil.sub.uni-goettingen.de/grettil/2_pali/1_tipit/1_vin/vin4s2pu.htm: „*mayam kho bhante suṅkaṃ pariharissāmā 'ti*” Ez alapján a *'pariharati suṅkaṃ'* jelentése: elkerüli az adót.

⁴ Az öt tejtermék (p.: *pañcagorasa*): 1. tej (p.: *khīraṃ*, sz.: *kṣīra*), 2. aludttej (p.: *dadhim*, sz.: *dadhi*), 3. író (p.: *takkam*, sz.: *tarka*), 4. friss vaj (p.: *navanītam*, sz.: *navanīta*), 5. tisztított vaj (ghí) (p.: *sappim*, sz.: *sarpis*).

⁵ A Buddha egyik szokásos titulusa.

⁶ Az Anáthapindika által a közösségnek adományozott ligetben tartózkodott a Buddha. Nanda Anáthapindikához érkezett, közben látta meg, hogy ott tartózkodik és tanít.

⁷p.: *sotāpattī* („folyamhozérkezés”) . Vö. *sotāpanna*: A legtöbb fordításban „folyambalépést”. A *theravāda* buddhizmusban a szellemi úton való előrehaladás első szintje a halál utáni sors körében.

⁸ A pāliban szó szerint: „visszafordítva levőként” (p. *nivattiyamāno*). Ezt a több mozzanatot, miszerint a Tanító szólt Nandának, és kérte, hogy forduljon vissza, és Nanda ezt meg is tette, a páli kifejezés egy szóval leírja egy műveltetöböl képzett *participium imperfectum passivi* (piP) alakkal.

ajándékot adott, majd követett téged, Uram, és miután visszafordult, megölték. Ha nem jöttél volna el hozzám, ó Uram,⁹ ő nem halt volna meg.”

A Tanító így válaszolt: „Szerzetesek, akár eljöttem volna, akár nem, Nanda pedig akármerre is ment volna a négy égtáj felé vagy bármely köztes irányba, a haláltól nem menekült volna meg. Amit bizony még a tolvajok vagy az ellenségeik sem tesznek meg a lényekkel szemben, azt megteszi nekik a saját „velejéig romlott”, rosszul irányított elméjük.¹⁰

Miután ezt közölte, a Tanító a következő verset mondta:

*Bármit is tegyen ellenség az ellenséggel, vagy haragos a haraggal;
A rosszul irányított elme annál rosszabbat is tehet velük.*

A 42. Dhammapada vers műfordításai:

Fórizs: <https://a-buddha-ujja.hu/dhp-3-vagga/hu/forizs-laszlo> -> 42.

Nem tud akkora kárt okozni
ellenség az ellenségnek, gyűlölködő
a gyűlölködőnek, mint amekkora kárt
a rosszul irányított elme okozhat nekünk.

Vekerdi: <https://a-buddha-ujja.hu/dhp-3-vagga/hu/vekerdi-jozsef> -> 42.

Ellenfelének ellenfél, haragosának haragos
nem okoz annyi kárt, mint a rossz útra tévedt gondolat.

Jegyzetek

A Dhammapada-vershez írt magyarázat további magyarázatot igényel.

Nanda, a világi tanítvány rendszeresen hallgatta a Buddha beszédeit, vendégül látta a szerzeteseket, és némi eredményere tehetett szert a buddhista úton. Azonban „a királynak járó részt” (adót) nem fizeti meg. Azaz Nanda csak látszólag a tehénpásztorságból szerzett vagyona miatt volt jómódú; mai értelemben „adócsaló” volt.

A szöveg párhuzamot von egy Kénija nevű személlyel, aki szintén csak látszólag szerzetes, és így (valószínűleg az adományokból) tartja fenn magát.. Más szövegekből (ld. lábjegyzet) tudjuk, hogy Kénija éjszaka az érzéki élvezeteknek hódolt, felesége, családja volt, tehát összességében nem szerzetesi életmódot élt.

Nanda már jó úton járt, gyakorolt, hallgatta a dhammát, és szerzetes akart lenni, de közben nem teljesen élt erkölcsösen. A szerzetesi szabályzat, a *Vinaja* nem teszi lehetővé a szerzetességbe lépést azok számára, akik valamilyen bűnük miatt az igazságszolgáltatás elől menekültek. A Buddha bizonyára ismerte akár Nanda múltját, akár jelen életének „álszent”

---

⁹ Tiszteletteljesen szólítják és „magázzák” a szerzetesek a tanítót.

¹⁰ Elme: p. *cittam*

viselkedését, ezért küldte vissza, és nem vette fel a közösségbe. Nanda világi hívő maradt, amikor eltalálta a nyílvesző, aminek következtében meghalt.

A Tanító mondata („akár eljöttem volna, akár nem ... a haláltól nem menekült volna meg”) látszólag valamilyen (karmikus) determináltságra utal. Nanda halála tehát a „rossz karma” következménye volt. Az nem világos, hogy csak az adók be nem fizetése, vagy korábbi életeiből is hozott karma okozta halálát. A vers páli nyelvű kommentárja sem talált erre magyarázatot, ezért írhatta ezt: „Azonban a világi követő [=Nanda] másik [korábbi] létezésben elkövetett tetteire a szerzetesek nem kérdeztek rá, ezért a Tanító nem mondta el.”¹¹

Nanda tehát valamelyik következő életében meg fog szabadulni, azonban „rosszul irányított elméje” miatt elkövetett tetteinek következményeit viselnie kellett.

2026.01.14.

Venyige Róbert

---

¹¹ p.: *Upāsakena pana bhavantare katakammaṃ bhikkhūhi na pucchitaṃ, tasmā satthārā na kathitanti.*